

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Lahti University of Applied Sciences

Koulutuksen vaikutus ikäihmisten tietotekniikan viihdekäyttöön

LAHDEN
AMMATTIKORKEAKOULU
Liiketalouden ala
Tietojenkäsittelyn koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Kevät 2015
Sami Saari

Lahden ammattikorkeakoulu
Tietojenkäsittelyn koulutusohjelma

SAARI, SAMI: Koulutuksen vaikutus ikäihmisten
tietotekniikan viihdekäyttöön

Tietojenkäsittelyn opinnäytetyö, 24 sivua, 4 liitesivua

Kevät 2015

TIIVISTELMÄ

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää, mikä vaikutus on ikäihmisten koulutustaustalla tietotekniikan viihdekäytössä sekä miten harrastukset ja kielitaito vaikuttaa viihdekäytön omaksumiseen. Tutkimusprojektini on yksi osa seitsemän muun Lahden ammattikorkeakoulun opiskelijan tutkimuksista. Toimeksiantajana projektissa toimii tietojenkäsittelyn yliopettaja. Tutkimusta varten on haastateltu Lahden seudun alueelta yli 65-vuotiaita henkilöitä, jotka saatiin osalliseksi tutkimukseen Lahden Suurhallissa pidetystä senioritapahtumasta sekä kahdesta eri kodinkoneliikkeestä.

Tutkimuksen tekemiseen on käytetty haastatteluaineistoa sekä muita aihepiiriin soveltuvia tutkimuksia. Tämä tutkimus on kvalitatiivinen tutkimus ja sitä varten on tehty 10 teemahaastattelua tutkimuksen henkilöille. Kaikki haastattelut on toteutettu esittämällä avoimia kysymyksiä haastateltaville kuuntelijan roolia silmällä pitäen. Tutkimuksen tekemisessä on käytetty induktiivista päättelyä.

Tutkimustuloksista kävi ilmi, että kaikki henkilöt olivat käyttäneet tietokonetta ennen tähän tutkimukseen osallistumista. Suurimmalle osalle henkilöistä ensi kosketus tietotekniikkaan ulottuu työelämään. Joukossa oli myös henkilöitä, jotka hankkivat tietokoneen harrastuksia varten tai muuhun tarpeeseen. Koulutuksella ei havaittu olevan kovin suurta merkitystä tietotekniikan käytön aktiivisuuteen. Kielitaitoa voidaan pitää hyvin tärkeänä asiana.

Avainsanat: Koulutustausta, harrastukset, viihdekäyttö

Lahti University of Applied Sciences
Degree Programme in Information Technology

SAARI, SAMI: Effect of education in older people's use of
information technology for entertainment

Bachelor's Thesis in Information Technology, 24 pages, 4 pages of appendices

Spring 2015

ABSTRACT

The purpose of this Bachelor's thesis was to study how educational background affects the use of information technology, and how hobbies and language skills affect the use of a computer. The thesis was one seven other related studies by students at Lahti University of Applied Sciences. The thesis was commissioned by the principal lecturer of information technology.

The thesis was completed using data collected through interviews as well as information gained from other studies. This thesis is based on a qualitative study, and the data was acquired by interviewing ten respondents through theme interviews. The respondents were 65 years old or older who live in the Lahti region. The respondents were selected at a senior citizens' event in Lahti and at two electrical appliance stores. During the interviews the author took the role of a listener and presented questions to respondents.

The results show that each respondent had previous experience in using computers before this study was conducted. For the majority of the respondents, the first exposure to information technology was in their workplace. Some of the respondents had acquired their computer for hobbies or other needs. Educational background was found to have a minor role in how actively the respondents use information technology. On the other hand, language skills seem to have an important role.

Keywords: Educational background, hobbies, entertainment use

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	3
3	TUTKIMUSTEHTÄVÄ	4
3.1	Tutkimusmenetelmät	4
3.2	Opinnäytetyön rakenne	4
3.3	Teoreettinen viitekehys	4
3.4	Aineiston kerääminen	5
4	KOULUTUKSEN KEHITYS	7
5	OPINNÄYTETYÖN TULOKSET	8
5.1	Haastateltavien kuvaukset	8
5.2	Haastateltavien koulutus	11
5.3	Harrastustoiminnan vaikutus	12
5.4	Yhdistystoiminnan vaikutus	13
5.5	Kielitaidon omaksuminen	14
5.6	Kielitaidon ongelmat	15
6	VERTAILU MUIHIN TUTKIMUKSIIN	17
7	JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO	20
7.1	Johtopäätökset	20
7.2	Yhteenveto	21
	LÄHTEET	23
	LIITTEET	25

1 JOHDANTO

Ikäihmisten määrä kasvaa nopeasti Suomessa lähivuosisikymmenien aikana. Etenkin yli 75-vuotiaiden ikäihmisten voimakas kasvu aiheuttaa tiettyjä haasteita heille suunnattujen palveluiden järjestämiselle sekä kehittämiselle. Ikäihmiset ovat tänä päivänä myös yhä parempikuntoisia, jolloin eivät tarvitse toimintakyvyn heikkenemisestä johtuvaa kotihoitoa, palveluasumista tai ympärivuorokautista hoitoa samalla tavalla kuin ennen. Ikäihmisten parempi kunto sekä vireys lisäävät kiinnostusta uusien asioiden kokeilemiselle ja oppimiselle. Tämän ansiosta tietotekniikan kokeiluhaluus ihmisillä myös kasvaa. (Noro, Niemelä & Vähäkangas, 2012.)

Tietotekniikan merkitys ikäihmisten elämässä on koko ajan kasvamassa. Nyky yhteiskunta tietoteknistyy päivä päivältä enemmän. Valtaosa palveluista siirtyy internetiin, jonka kautta asiakkaat voivat hoitaa asiansa kätevästi. Aiemmin pankki- ja virastoasiat oli tapana hoitaa paikan päällä, mutta nykyään ne voi hoitaa kotoa käsin internetissä. Tietotekniikan oppiminen mahdollistaa täysin uusien palvelujen oppimisen, kuten vaikkapa apteekkien sähköisten e-reseptien käytön. Ikääntyvien ihmisten täytyy käyttää monia eri palveluja elämässään eikä kaikilla heistä ole kokemusta niiden käytöstä. Siksi moni ikäihmisistä saattaa kokea niiden käytön haasteelliseksi. Tietotekniikka tuo helpotusta elämään, kun enää ei tarvitse jonottaa pitkiä aikoja virastoissa, sillä saman asian voi hoitaa kätevästi kotioloissa tietokoneella.

Osa ikäihmisistä on käyttänyt tietokonetta työelämässä ja sen taitoa halutaan ylläpitää myös jatkossa. Monet heistä haluavat käyttää tietotekniikkaa osana harrastuksissa ja muissa vapaa-ajan toimissaan. Tietotekniikan käytöllä on myös vaikutus ikäihmisten itsetuntoon ja aivan uusien asioiden kokeiluhaluuteen, kun ne kokevat onnistumisia sekä oppivat uusia asioita.

Enemmän kokemusta tietokoneiden käytöstä saaneet ikäihmiset haluavat laajentaa osaamistaan harrastuksien kautta. Tällaisia ovat esimerkiksi sukututkimus, valokuvaus sekä kirjallisuus.

Koulutuksen on osaltaan tutkittu vaikuttavan tietotekniikan käyttöön eri koulutuksien osalta. Tilastokeskuksen tutkimuksen mukaan tietokonetta käyttävät yleisimmin pidemmän pohjakoulutuksen saaneet toimihenkilöt ja opiskelijat. Tietokoneiden käyttö on lisääntynyt kaikissa yhteiskuntaluokissa, etenkin työntekijöiden eläkeläisten sekä maatalousyrittäjien keskuudessa. (Suomen virallinen tilasto (SVT): Aikuiskoulutustutkimus 2006.)

2 TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää sitä käyttävätkö enemmän koulutetut ikäihmiset laajemmin tietotekniikkaa hyväksi elämässään.

Tutkimuskysymys on: Millainen merkitys koulutustaustalla on viihdekäytön omaksumisessa?

Tutkimuskysymyksen tarkoituksena on saada vastaus siihen, onko koulutustautalla vaikutusta tietotekniikan käytön aktiivisuuteen.

Apukysymys on: Miten harrastukset sekä kielitaito vaikuttavat viihdekäytön omaksumiseen?

Apukysymyksellä on tarkoitus tarkentaa varsinaista tutkimuskysymystä harrastuksien ja kielitaidon osalta.

3 TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Tutkimus on osa laajempaa tutkimusprojektia, jossa tarkoituksena on tutkia ikäihmisten tietotekniikan viihdekäyttöä. Projektissa on mukana seitsemän muuta Lahden ammattikorkeakoulun opiskelijaa, joilla jokaisella on oma tutkimuskysymyksensä, jonka aihepiiriä on tarkoitus laajemmin tutkia opinnäytetöissä. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan ikäihmisen koulutuksen vaikutusta tietokoneiden viihdekäytössä. Lisäksi apukysymyksellä on tarkoitus tutkia harrastuksien sekä kielitaidon vaikutusta viihdekäytön omaksumiseen.

3.1 Tutkimusmenetelmät

Tämä tutkimus on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Tutkimusta varten on haastateltu kymmentä ikäihmistä teemahaastattelumenetelmää käyttäen. Opinnäytetyössä on käytetty induktiivista päättelyä.

3.2 Opinnäytetyön rakenne

Opinnäytetyö on aineistolähtöinen tutkimus, jossa kerätystä aineistosta johdetaan johtopäätöksiä ja teoria. Tutkimuksessa etsitään vastausta, onko ikäihmisen koulutuksella vaikutusta tietotekniikan viihdekäytön omaksumiseen. Johdannossa käsitellään yleisesti ikäihmisten suhdetta tietotekniikan käyttöön. Opinnäytetyön tuloksissa selvitetään koulutuksen, harrastuksien sekä kielitaidon vaikutuksia tietotekniikan viihdekäyttöön. Lopussa on johtopäätökset ja yhteenveto sekä vertailu muihin tutkimuksiin.

3.3 Teoreettinen viitekehys

Tutkimuksen viitekehys on rajattu käsittelemään ikäihmisten koulutustaustan, harrastuksien sekä kielitaidon vaikutusta tietotekniikan viihdekäyttöön.

Ikäihmiseksi määritellään tässä tutkimuksessa yli 65-vuotiaat henkilöt, jotka omaavat kokemusta tietotekniikan käytöstä. Koulutustausta käsitteellä tarkoitetaan pätevöitymistä, jonka henkilö on hankkinut elämänsä aikana. Kielitaidon sekä harrastuksien osalta on tarkoitus tutkia, millainen vaikutus koulutustaustalla on niihin liittyen.

3.4 Aineiston kerääminen

Tarkoituksena tutkimuksessa on tutkia ikäihmisten tietotekniikan viihdekäyttöä. Opinnäytetyö on osa laajempaa tutkimusta. Tässä tutkimuksessa on tarkoituksena selvittää koulutuksen merkitystä viihdekäytön omaksumisessa.

Tutkimusta varten on kerätty yli 65-vuotiaita henkilöitä, joille myöhemmin tehtiin haastatteluja heille sopivana ajankohtana. Haastateltavia kerättiin Lahdessa sijaitsevista kodinkoneliikkeistä sekä Lahden Suurhallissa pidetystä senioritapahtumasta. Lahden ammattikorkeakoulun tietojenkäsittelyn yliopettaja toimitti osallistujalistat Euronics ja Expert kodinkoneliikkeisiin.

Keräsimme haastateltavia tutkimukseemme Lahden Suurhallissa 24.4.2014 pidetyssä tapahtumassa henkilökohtaisesti. Tapahtumassa saimme kerättyä henkilöiden yhteystietoja lopullisia teemahaastatteluja varten. Tarkoituksemme oli saada sopivia henkilöitä mukaan tutkimukseen, joilla oli aiempaa kokemusta tietotekniikan viihde käytöstä. Kun saimme kerättyä kasaan tarvittavan määrän haastateltavia, oli seuraavana vaiheena sopivien haastatteluajkojen sopiminen haastateltavien kanssa. Haastatteluajkojen sopiminen oli yllättävän haastavaa, sillä meillä opiskelijoilla oli vielä opintoja suoritettavana touko-kesäkuun 2014 vaihteessa. Osa haastateltavista perui haastatteluun osallistumisen. Kaiken kaikkiaan saimme kerättyä 10 henkilöä tutkimukseemme.

Haastatteluajat jaoin projektin henkilöiden kesken ja ne suoritettiin 14.5.2014 – 11.6.2014 välisenä aikana. Haastattelun kulusta sovimme ennen haastatteluja ja sitä varten tehtiin ohje (Liite 1). Haastattelut olivat pääsääntöisesti Lahden keskustassa sijaitsevassa oppimiskeskus Fellmanniassa. Lisäksi muutama haastattelu

suoritettiin haastateltavien kotona. Haastattelut olivat teemahaastatteluita. Ne tehtiin ennalta sovittujen teemojen piirissä (Liite 2), jotta tämä antoi haastateltaville vapaat kädet omien vastauksien muotoiluun. Kaikki haastattelut nauhoitettiin sekä haastateltavilla teetettiin oppimistyylytisesti.

Saatuamme kaikki haastattelut valmiiksi touko-kesäkuussa valmiiksi aloimme litteroida niitä. Haastattelujen sekä litterointien tekemiseen meitä osallistui kaikkiaan seitsemän opiskelijaa. Haastattelut jaettiin projektin henkilöiden kesken ja jokainen litteroi omat haastattelunsa, joita hyödynnettiin tutkimusten tekemiseen. Haastattelut sekä litteroinnit toteutettiin niin, että osallistuvia henkilöitä ei voi yhdistää toisiinsa.

4 KOULUTUKSEN KEHITYS

Tietotekniikkaa voidaan pitää tänä päivänä hyvin oleellisena osana liike-elämää ja tietoyhteiskuntaa. Nykyään on hyvin harvoja ammatteja, joissa välttyisi kokonaan niiden käytöltä, koska muun muassa yhteydenpito, kirjaukset sekä töiden raportoinnit hoidetaan tietokoneiden avulla. Siksi koulutuksen sekä tietotekniikan osaamisen tärkeyttä ei ollenkaan voi vähätellä. Tietokoneita käytetään myös hyvin paljon hyväksi harrastuksiin sekä vapaa-ajan toimintaan. Tietokoneiden käyttö on tämän myötä laajentunut myös ikäihmisten ulottuville työelämästä saadun kokemuksen kautta.

Suomi rakennettiin toisen maailmansodan jälkeen hyvin kouluttamattomalla työvoimalla. Vain noin kymmenellä prosentilla heistä oli ammatillinen pohjakoulutus. Kun uutta teknologiaa alettiin ottaa käyttöön 1960-luvun lopulla, kasvoivat silloin myös työntekijöiden ammattitaitovaatimukset korkeammaksi. 1970-luvun alussa Suomeen kehitettiin aikuisväestön koulutustarpeita varten kurssikeskusten verkosto, mikä mahdollisti ihmisten pätevöitymisen. Täydennyskoulutuskeskukset perustettiin Suomen eri yliopistoihin 1980-luvulla sekä omat aikuiskoulutusosastot ammatillisiin oppilaitoksiin. Kurssikeskuksista tuli 1990-luvun alussa ammatillisia aikuiskoulutuskeskuksia. (Tanskanen 2011.)

Yleissivistävä sekä ammatillinen koulutus alkoi laajeta voimakkaasti 1960-luvulla. 1990-luvun loppupuolella nuoremmista aikuisikäluokista yli 90 prosentilla väestöstä oli jonkinlainen ammatillisesti eriytyvä koulutus hankittuna. Monella nykyään on myös korkeakoulu- tai yliopistotasoinen koulutus. Muodollisen tyyli- sessä koulutuksessa opitut tiedot vanhenevat hyvin nopeasti, sillä työelämässä tapahtuvat muutokset ovat hyvin nopeita. Koko ajan kehittyvä tietotekniikka siihen liittyvineen sovelluksineen mahdollistaa itsensä kehittämisen työelämässä ja vapaa-ajalla. (Tanskanen 2011.)

Ikäihmiset jotka ymmärtävät opiskelun tärkeyden, ovat halukkaita käyttämään tekniikkaa ja oppimaan uutta. He ovat myös motivoituneita ja omaavat positiivisen asenteen uusille asioille. (Tanskanen 2011.)

5 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

Opinnäytetyön tuloksissa on tarkoitus tehdä johtopäätöksiä kerätystä aineistosta tutkimuksen aiheeseen liittyen. Tutkimuksen tueksi on kerätty vastaavia tutkimuksia, jotka tukevat siihen liittyviä tuloksia.

5.1 Haastateltavien kuvaukset

Tutkimukseen osallistui viisi miestä sekä viisi naista. Haastateltavat olivat kaikki iältään yli 65-vuotiaita. Nuorin haastateltavista oli 67-vuotias ja vanhin oli täyttänyt 80 vuotta. Sukupuoleltaan he olivat molemmat naisia. Yksi haastateltavistamme asui palveluasunnossa ja muut heistä omissa asunnoissaan. Koulutustausta heillä oli hyvin laaja. Osalla haastateltavista oli taustallaan pelkkä kansa- tai oppikoulu ja he olivat työn ohessa kouluttautuneet ammattiinsa. Kaikilla miehillä oli taustallaan ammatillinen tutkinto. Kuudella haastateltavista oli kielitaitonaan suomen kielen lisäksi jokin vieras kieli, kuten englanti, ruotsi, saksa tai ranska.

Lähes kaikki haastateltavista olivat melko avoimia haastattelujen suhteen. Tosin joukkoon mahtui myös henkilö, jolla oli hyvin kriittiset mielipiteet tiettyjä asioita kohtaan. Eräs haastateltavista antoi myös melko lyhyitä vastauksia esitettyihin kysymyksiin.

Lähes kaikille haastateltavista oli kahta lukuun ottamatta kertynyt kokemusta tietokoneiden käytöstä työelämän kautta.

Tutkimusta varten keräsimme aineistoa kymmeneltä eri henkilöltä. Kerätty aineisto on hyvin kattava. Ensimmäiseen taulukkoon on kerätty seuraavia asioita.

- Käytön aloitus
- Käytön aloituksen syy
- Harrastusten ja muun vapaa-ajan toiminnan vaikutus tietotekniikan hyödyntämisessä

- Käytön kohde

Toiseen taulukoon on kerätty haastateltavien koulutukset sekä harrastukset.

Taulukko 1. Taulukkoon on kerätty haastateltavien koulutukset sekä harrastukset tutkimusta varten

Tapaus /Käsite	Koulutus	Harrastukset
Haastateltava 1	Peruskoulu lisäksi ammatillista täydennyskoulutusta	Naisvoimistelu, sauvakävely, uinti, laulaminen, teatteri, kulttuuri, yhdistystoiminta (SVOL)
Haastateltava 2	Keskikoulu, peruskoulutukseen meijeriteknikko	Sienestäminen, marjastaminen, kalastus ja metsätyöt
Haastateltava 3	Peruskoulu työn ohessa pieniä koulutuksia	Jumppa, vesijumppa
Haastateltava 4	Kauppakoulu vanhemmalla iällä	Tanssiminen
Haastateltava 5	Kansakoulu, ammattitutkinto aikuiskoulutuskeskuksessa Lohjalla	Tanssi, valokuvaus, kuoro, matkustelu
Haastateltava 6	Peruskoulu, käynyt maatalousoppilaitoksen vuosina 52-55	Omakotiyhdistyksessä rahastonhoitajana ja sihteerinä, liikenneympyrän kukkaistutuksien hoito omakotiyhdistyksessä
Haastateltava 7	Ylioppilas, kauppaopisto	Liikunta, sukututkimus, espanjan opiskelu, teatteri, musiikki
Haastateltava 8	Peruskoulu, työn ohessa koulutuksia	Ampumaseuran jäsenenä 40 vuotta, 25 vuotta Lahden ahkerassa ampumassa, autosuunnistus nuoruudessa, ollut varapuheenjohtajana sukuseurassa
Haastateltava 9	Kansakoulu, muutama kirvesmieskurssi	Kestävyyslajit, veteraanuurheilu, sm hiihto
Haastateltava 10	Oppikoulu, tekninen ammattitutkinto	Tietokirjallisuus, lukeminen, ulkoilu

Taulukko 2. Taulukkoon on kerätty käytön aloitus ja syy, sekä harrastusten ja vapaa-ajan toiminnan vaikutus tietotekniikan hyödyntämisessä tutkimusta varten

Tapaus /Käsite	Käytön aloitus	Käytön aloituksen syy	Harrastusten ja muun vapaa-ajan toiminnan vaikutus tietotekniikan hyödyntämisessä	Käytön kohde
Haastateltava 1	Töissä	Työtehtävissä vaadittu	Käyttänyt tietokonetta Suomen Voimisteluliiton (SVOL) asioihin yhdistyksessä	Laskujen maksu, tiedonhaku, Facebook, Suomi24, Twitter
Haastateltava 2	Töissä	Töitä varten	Käyttää tietokonetta taloyhtiön ja tiekunnan pöytäkirjojen tekoon	Taulukkolaskenta, tiedonhaku internetistä esimerkiksi sairauksista ja lääkkeistä, matkakohteiden katselu ja tilaus
Haastateltava 3	Töissä	Työtehtävissä vaadittu	Ei käytä harrastuksiin	Laskujen maksu, sähköpostin käyttö, asuntoilmoitusten katselu, muutettiin liittyvän selailu, Veikkauksen pelien käyttö, pasianssin pelailu
Haastateltava 4	Koulussa	Kauppakoulussa käytettiin tietokoneita	Ei käytä harrastuksiin	Senioritanssien tietojen selaus, Facebook
Haastateltava 5	Miehen töistä tuomalla koneella pelien parissa	Lasten kanssa pelien parissa	Yhdistyksen kautta tulevan sähköpostin luku	Uutisten lukeminen, pankkipalvelut, lääke reseptit, tiedonhaku Googlesta, musiikin kuuntelu YouTube:sta, sähköposti
Haastateltava 6	Töissä	Pienten harjoitteluohjelmien teko tietokoneella	Käyttää tietokonetta sukukirjan tekemiseen	Muu viihdekäyttö, Facebook, Pasiassiin satunnaisesti
Haastateltava 7	Töissä	Työtehtäviin	Käyttää tietokonetta sukututkimukseen	Tekstinkäsittely- ja taulukkolaskentaohjelman käyttöön, sukututkimusohjelma, Facebook, ilmaispelejä, lentolippujen ja hotellien varaus internetistä
Haastateltava 8	Töissä	Kun ensimmäiset tietokoneet tulivat työmaalle, käytti hän niitä häiriöiden kirjaamiseen	Ei käytä harrastuksiin	Laskujen maksaminen, tiedonhaku, muu viihdekäyttö

Haastateltava 9	2003 vuonna	Osti tietokoneen tarpeeseen, jotta tiedotus helpottuisi harrastustoiminnassa	Käyttää tietokonetta harrastustoiminnassa	Laskujen maksamiseen, sähköpostin lukemiseen, sääpalveluiden selaamiseen
Haastateltava 10	1999 eläköitymisen aikoihin	Tiedonhalu sekä pelko tekniikan kelkasta putoamisesta	Ei käytä harrastuksiin	Laskujen maksamiseen, tiedon haku, Musiikin kuuntelu YouTubesta, YleAreenan käyttö, verkkolehdet,

5.2 Haastateltavien koulutus

Haastateltavilla oli koulutuksena oppi- tai kansakoulu. Lisäksi kaikilla miespuolisilla haastateltavilla oli jonkinlainen ammatillinen koulutus taustalla. Tutkimuksen naiset olivat puolestaan vähemmän koulutettuja, niinpä useimmat heistä olivat kouluttautuneet työn ohessa. Haastateltava 4 oli käynyt kauppakoulun vanhemmalla iällä. Joukossa oli myös yksi kauppaopiston käynyt ylioppilas. Tutkimuksesta voi hyvin todeta, että etenkin naiset ovat menneet heti töihin oppi- ja kansakoulun jälkeen. Heille on myöhemmin tullut tarve jatko kouluttautua joko työn ohessa tai sitten hankkia tutkinto itselleen. Miespuoliset henkilöt puolestaan ovat peruskoulun jälkeen käyneet ammatillisen koulutuksen. Tämä on hyvin ymmärrettävää, koska kaikki haastateltavat olivat olleet teknisissä työtehtävissä uransa aikana.

Haastateltavien joukossa oli peruskoulun omaavia henkilöitä viisi, samoin ammatillisen koulutuksen heistä oli suorittanut yhtä monta henkilöä. Peruskoulun käyneistä henkilöistä neljä oli käyttänyt tietokonetta työssään. Viides henkilö kertoi ostaneensa tietokoneen tarpeeseen, jotta tiedonhaku helpottuisi. Harrastuksiin heistä tietokonetta käytti kolme henkilöä viidestä.

Ammatillisen koulutuksen saaneista henkilöistä ainoastaan kahdella oli kokemusta tietokoneista työelämässä. Heistä kolme viidestä kertoi käyttävänsä tietokoneita harrastuksiin. Ikäihmiset käyttävät tutkimuksen mukaan todennäköisemmin tietokonetta vapaa-ajan harrastuksiin, kuten yhdistystoimintaan sekä sukututkimukseen.

Haastateltavien joukossa kahdella haastateltavalla oli havaittavissa selkeästi enemmän kokemusta tietokoneiden käytöstä verrattaessa muihin henkilöihin. Heidän kielitaitonsa oli myös sujuvampi kuin muilla.

Ylioppilaista haastateltava seitsemän oli käyttänyt tietokonetta paljon työssään. Hän kertoi, että ”*alkuun oli markkinoinnin kirjeenvaihtoa ja sihteerin tehtäviä. Sitten olin taloushallinnossa ja siellä oli noita talousohjelmia*”. Työssään hän kertoi käyttäneensä englantia paljon. Henkilö kertoi käyttävänsä nykyisin tietokonetta paljon eläkkeellä ollessaan muun muassa Facebook pelien pelaamiseen, johon häneltä kuluu aikaa monta tuntia päivässä.

Toinen haastateltava, joka oli koulutukseltaan meijeriteknikko, oli myös käyttänyt aktiivisesti tietokoneita työelämässä sekä nykyisin eläkkeellä ollessa.

Hän kertoi joutuneensa opiskelemaan kieliä töiden puolesta. Nykyisin hän kertoo käyttävänsä tietokonetta tiekunnan asioiden hoitamiseen, pankkiasioiden ja sähköpostin käytön lisäksi.

Ylempänä olevaa taulukkoa kaksi tarkasteltaessa voi hyvin havaita, että haastateltavista kuusi henkilöä oli kertonut aloituksen syyksi työn sekä yksi henkilöistä oli käyttänyt tietokonetta kauppakoulussa. Loput henkilöistä olivat hankkineet tietokoneen tarpeeseen sekä tiedon hankkimiseen. Ikäihmiset kokivat myös pelkoa tekniikan keltasta putoamiselle, joten he olivat hankkineet tietokoneen oppiakseen uutta.

5.3 Harrastustoiminnan vaikutus

Tutkimukseen osallistuneista henkilöistä osa kertoi käyttävänsä tietokonetta harrastustoimintaan. Kuudella heistä oli kokemusta muustakin kuin viihdekäytöstä ja useimmat heistä olivat käyttäneet tietotekniikkaa ennen eläkkeelle jäämistä. Myöhemmin he ovat yrittäneet ylläpitää osaamista käyttämällä aktiivisesti tietotekniikkaa viihdekäyttöön, harrastuksiin sekä tarpeeseen.

Useimmat ikäihmisistä kertoivat käyttävänsä tietokonetta laskujen maksuun, tiedonhakuun ja muuhun viihdekäyttöön.

Tietotekniikkaa on hankittu helpottamaan harrastustoimintaa. Haastateltava 9 kertoi hankkineensa tietokoneen tarpeeseen. Hän kertoi olleensa mukana hiihtotoiminnassa 25 vuotta vetäen hiihtokoulua lapsille Hollolassa.

”No tuota eli rupes käymään nää harrastushommat hankalaks kun ei aina ollut tietoa saatavissa. Joutu niinku soittlemaan, vaivaamaan muita seurassa et jopa ilmoittaa muita kilpailuihin ja häneltä aina tiedustelemaan esimerkiksi sarjan lähtöaikaa kisoissa ja tulokset meni, ei saanu enää paperiliuskalla, sai sitten sieltä sitä kautta ja tuli sitten että nyt se on hommattava että se oli niinku se. Ja toki siinä oli mielessä että voihan sillä tehdä paljon muutakin.”

Haastateltava 7 kertoi harrastavansa sukututkimusta, johon käyttää tietotekniikkaa hyväksi. Haastateltava 2 puolestaan kertoi käyttävänsä tietokonetta tiekunnan asioiden hoitamiseen. Siitä hän kertoo seuraavasti:

”No mä hoidan oikeastaan kaikki. Pankkiasiat, kirjapidon, korjaukset ja tämmöset asiat. Tiekuunnan asioista tietysti mitä siinä nyt on ja kirjanpidon.”

Laukaiseva tekijä tietokoneiden hankinnalle harrastustoimintaa varten on pyrkiä helpottamaan asioiden hoitamista. Tiedon hankkiminen sekä yhteydenpito muun muassa helpottuvat. Tietokoneita on käytetty työelämässä työasioiden hoitamiseen, niinpä on luontevaa pitää tietotekniikan osaamista myöhemmin yllä harrastuksien avulla.

5.4 Yhdistystoiminnan vaikutus

Yhdistystoiminnasta käytetään useinmiten nimitystä seura, osasto, klubi tai kerho. Henkilön tulee olla yli 15 vuotta täyttänyt perustaessaan yhdistystä. Rekisteröityneet yhdistykset luokitellaan tyypillisemmin toimialan mukaan, mutta ne voi ryh-

mitellä myös muullakin tavalla. Yhdistykset voidaan yleisimmin jakaa vaikkapa ammattiyhdistyksiin tai harrastus- ja liikuntaan liittyviin yhdistyksiin.

Yhdistykset on Suomen yhdistyslaissa luokiteltu rekisteröityihin ja rekisteröimättömiin yhdistyksiin ja näistä oikeuskelpoisuuden täyttää ainoastaan rekisteröity yhdistys. (Purolinna 2012.)

Tutkimuksessa oli osallisena henkilöitä, jotka ovat olleet mukana yhdistystoiminnassa. Haastateltava kuusi kertoi olleensa mukana omakotiyhdistyksessä useita vuosia tehden rahastonhoitajan sekä sihteerin töitä. Harrastuksestaan hän kertoo seuraavasti.

”Yksi harrastus meillä on täällä Kiveriössä. Me ollaan vuosia oltu omakotiyhdistyksessä. Minun vaimo on ollut rahastonhoitajaa ja mä olen ollut sihteerinä monta vuotta, mutta tässä pari vuotta sitten onneksi pääsin siitä sihteerin hommasta pois. Se vie oman aikansa. Suomen homma on aika hankala, kun vapaaehtoiset on kuollut talvisodassa, niin ei tahdo saada oikeastaan porukkaa enään. Meillä on tuossa Kiveriönkadun ja Hirsimetsäntien risteyksessä ympyrä, ja se on meidän omakotiyhdistyksen nimellisesti hoidettu kaksi kukkapenkkiä.”

5.5 Kielitaidon omaksuminen

Vieraiden kielten osaamisesta on hyötyä tietokoneiden käytössä, sillä suurin osa ohjelmista on oletuskieleltään englanniksi eikä asetuksista välttämättä löydy suomen kieltä ollenkaan. Tietokoneiden käyttöjärjestelmät sekä maksullisista sovelluksista yleisemmät ovat käännetty suomenkielelle, joten niiden käyttäminen onnistuu ilman vieraan kielen osaamista.

Järjestelmien ja ohjelmien käyttöohjeet ovat hyvin usein vieraalla kielellä, joten englannin, saksan tai ranskan kielen osaamisesta on hyötyä. Internetistä löytyy myös paljon englanninkielistä sisältöä, kuten vaikkapa käyttöohjekirjoja, uutis-

sisältöä tai verkkojulkaisuja. Niistä voi olla hyötyä ikäihmiselle, mikäli hallitsee kielen hyvin.

Tutkimukseen osallistuneista kuudella henkilöllä kymmenestä oli jokin vieras kieli kuten englantia, jota osasi suomen kielen lisäksi. Kolme heistä osasi lisäksi myös saksaa, ruotsia tai espanjaa. Useimmat tutkimukseen osallistuneista henkilöistä olivat hankkineet hyvän kielitaidon töiden vuoksi. Haastateltava 2 kertoi käyttäneensä meijeriteknikon työssään englantia, saksaa sekä ruotsia. Hän kertoi käyttävänsä nykyään vähän vieraita kieliä, mutta nuorempana käytti enemmän.

Häneltä kysyttäessä ”luonnistuuko kielitaito” vastasi hän seuraavalla tavalla:

”Juu, mutta minä olin yleensä ostamassa ja harvemmin olin myymässä. Joskus olin meidän vientipäällikön kanssa ja niitä hommia tein. Ei tarvi niin kauheasti osata, kun jos ostaa, niin pärjää vähemmälläkin. En mä esim. sopimuksia, et hyvin vähän itte tein vierailta kielillä, varsinkaan amerikkalaisten kanssa. Silloin mä tarttin jonkun, joka käänsi sen sopimustekstin. Kauppoja ja tämmösiä tein englanniks ja saksaks, jopa ruotsiks.”

Haastateltava 7 kertoi myös käyttäneensä englantia työssä ollessaan. Hänellä oli markkinoinnin kirjeenvaihtoa ja sihteerin tehtäviä, joissa tarvitsi kielitaitoa. Haastateltava kertoi myös olleensa ”pikkulikkana” Saksassa kesätöissä.

5.6 Kielitaidon ongelmat

Kielitaidon osaamattomuus aiheutti myös jonkin verran ongelmia haastateltavissa. Haastateltava 6 kertoi käyttäneensä aikanaan tietokoneella Microsoftin tekstinkäsittely sekä Supertalk 3-ohjelmaa, joka oli ensimmäinen varsinainen laskentaohjelma. Ongelmista hän kertoi seuraavasti:

”Hankaluutta aiheutti se, että ohjelma oli englanninkielinen. Ensin piti kääntää suomeksi melkein koko käyttöohjekirja suomeksi ennen kuin ohjelmaa osasi käyttää.”

Varsinaisia ongelmia ohjelmien käytön suhteen hänellä ei ole ollut, mutta kielitaitoon liittyvistä ongelmista hän kertoi seuraavaa:

”Joskus on mennyt pari yötä sen takia kun on kieli ongelmia ja muita sellaisia. Kun on määrättyyn aikaan myyty joku työ, niin sehän täytyy määrättyyn aikaan toimittaa se. Se lähinnä se kuinka tämä homma toimitetaan, niin onhan siinä omat hommansa.”

6 VERTAILU MUIHIN TUTKIMUKSIIN

Koulutuksen vaikutuksesta ikäihmisen tietokoneiden viihdekäytössä löytyi muutama vertailtava tutkimus, jotka käsittelivät aihepiiriä. Neljä niistä oli ulkomaisia tutkimuksia ja yksi Tilastokeskuksen tekemä suomalainen tutkimus aiheesta.

Ensimmäinen tutkimus oli "Computer use by older adults: A multi-disciplinary review" tutkimus, jossa oli käynyt ilmi samankaltaisia tutkimustuloksia kuin tässä tutkimuksessa. Tutkimuksessa oli käynyt ilmi, että ikäihmiset, jotka käyttävät tietokoneita, ovat useinmiten enemmän koulutettuja sekä terveempiä ja omaavat myös paremman tulotason. He ovat yleensä myös vähemmän herkkiä ahdistumaan niiden käytöstä. Sukupuolella ei sen sijaan havaittu olevan merkittävää vaikutusta tietokoneiden käytön aktiivisuuteen. (Wagner, N. Hassanein, K. & Head, M. 2010.)

Toinen tutkimus oli "Who over 65 is online? Older adults' dispositions toward information communication technology". Siinä tutkittiin Englannissa olevia + 65-vuotiaita henkilöitä. Heistä suurin osa oli käyttänyt tietotekniikkaa ylläpitääkseen perhe- ja sosiaalisia suhteita sekä saadakseen tietoa terveyteen liittyvistä asioista. Tutkimuksessa havaittiin, että 65 – 70-vuotiaat korkeasti koulutetut henkilöt, jotka elivät kumppanin tai puolison kanssa käyttivät todennäköisimmin tietotekniikkaa hyväksi. (Arthanat, S. Lysack, C. & Vroman, K. 2014.)

Keskeisimpiä suhteita ICT:n käytölle ja näkökulmia teknologialle havaittiin, että laajempaan tietotekniikan käyttöön liittyi itse koetut asiat, kuten "tyytyväisyys toimintaan", "pitkäjänteisyys", "fyysinen ja henkinen riippumattomuus", "myönteiset näkymät". (Arthanat, S. Lysack, C. & Vroman, K. 2014.)

Kolmas tutkimus oli "Senior citizens' acceptance of information systems: A study in the context of e-government services". Tutkimuksessa yhden kontrollimuuttujista, eli koulutustason, todettiin olevan merkittävästi yhteydessä muuttujiin (koettu hyödyllisyys, koettu helppokäyttöisyys). (Phang, C.W., J. Sutanto, A. Kankanhalli, L. Yan, B.C.Y. Tan, & H.H. Teo 2006.)

“One of the control variables, i.e., educational level, was found to be significantly related to the dependant variable.” (perceived usefulness, perceived ease-of-use)

”Yksi kontrollimuuttujista eli koulutustaso, havaittiin olevan merkitsevästi yhteydessä muuttajaan.”(Koettu hyödyllisyys, koettu helppokäyttöisyys) (Käännös kirjoittajan)

Neljäs tutkimus oli ”ADOPTION AND USE OF E-GOVERNMENT SERVICES: THE CASE OF ROMANIA”. Tutkimuksessa koulutustasolla on havaittu olevan myönteinen vaikutus sähköisen hallinnon palveluiden hyödyntämisessä. (Colesca, S. E., & L. Dobrica. 2008.)

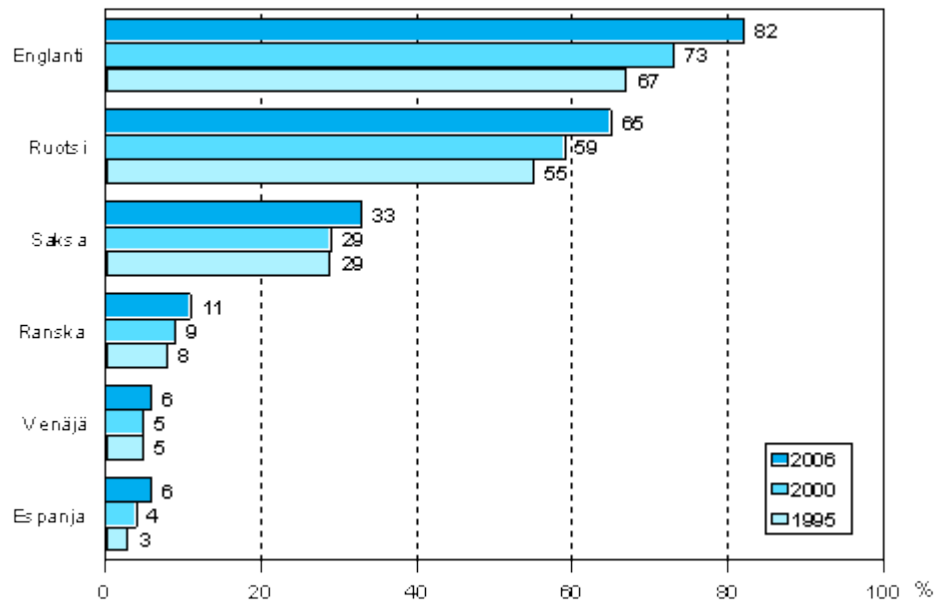
“Educational level will have a positive effect on perceived usefulness of e-government service”

“Koulutustaso on koettu hyödylliseksi sekä sillä on myönteinen vaikutus sähköisissä hallinnon palveluissa” (Käännös kirjoittajan)

Viides tutkimus oli Tilastokeskuksen tekemä suomalainen tutkimus jossa kävi ilmi, että tietokonetta käyttävät yleisimmin pitkän pohjakoulutuksen hankkineet henkilöt sekä toimihenkilöt ja opiskelijat. Tietokoneiden käyttö on myös lisääntynyt sosioekonomisen aseman luokissa sekä maatalousyrittäjien, työntekijöiden ja eläkeläisten parissa. (Aikuiskoulutustutkimus 2006, Tilastokeskus.)

Tilastokeskus on tehnyt tutkimusta vieraiden kielten osaamisesta. Kuviossa yksi esiintyvät tulokset ovat hyvin verrattavissa myös ikäihmisten vieraiden kielten osaamiseen.

Alla olevasta Tilastokeskuksen kuviosta voidaan nähdä, kuinka suuri osa Suomen väestöstä osaa kutakin vierasta kieltä. ”*Vuonna 2006 noin 85 prosenttia 18 – 64-vuotiaista kertoi osaavansa vähintään yhtä vierasta kieltä Suomen kielen lisäksi.*”

Kuvio 1. Vieraiden kielten osaaminen vuosina 1995, 2000 sekä 2006 (ikähaarukka 18-64)

Kuten yllä olevasta kuviosta voi nähdä, on suomalaisen väestön kielten osaaminen varsin hyvää. Kuvion mukaan yleisimmin osattiin englantia, jota ilmoitti osaavansa 82 prosenttia väestöstä. Ruotsia ilmoitti osaavansa kaksi kolmesta ja saksaa joka kolmas suomalainen. (Aikuiskoulutustutkimus 2006, Tilastokeskus.)

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO

7.1 Johtopäätökset

Tutkimustulokset osoittivat, että koulutuksella ei ole kovin suurta vaikutusta tietotekniikan viihdekäytön aktiivisuuteen. Työelämästä lähtöisin olevalla laajemmalla tietotekniikan käytöllä sen sijaan oli vaikutusta, niin harrastuksiin kuin muuhunkin viihdekäyttöön.

Vertailevissa tutkimuksissa kävi myös ilmi, että koulutuksella on vaikutusta tietotekniikan viihdekäytön aktiivisuuteen. Vertailevat tutkimukset ovat ulkomaisia ja ne saattavat siitä syystä poiketa tästä tutkimuksesta. Mikäli haastateltavia olisi ollut enemmän, tutkimus tulos olisi saattanut olla toisenlainen.

Mielestäni ikäihmisten tietotekniikan koulutusta tulisi lisätä erilaisten kurssien muodossa, jotta halukkaat voisivat laajentaa tietotekniikan osaamistaan.

Vähemmän koulutetut henkilöt näin voisivat saada koulutusta niiden käytössä.

Kursseille voisi myös yhdistää kielten opetusta, niinpä englannin kieltä oppisi sitä kautta. Tietotekniikan palvelut pitäisi lähtökohtaisesti suunnitella mahdollisimman helppokäyttöisiksi, jotta niiden käyttö onnistuisi vähemmällä kokemuksella.

Useammalla haastateltavista oli tietokoneiden lisäksi käytössään tablet-tietokone sekä älypuhelin. Niiden hyödyntämistä ikäihmisten harrastuksissa voisi mielestäni jotenkin kehittää koulutuksen avulla.

Tutkimus osoitti, että henkilöt, jotka käyttivät tietokoneita jo työelämässä aktiivisesti, olivat myös kiinnostuneempia niiden käytöstä eläkkeellä ollessaan.

Kielitaidon osaamista voidaan pitää hyvin tärkeänä osana tietotekniikan viihdekäytössä. Tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden joukossa oli kuudella haastateltavalla kymmenestä jokin muu vieras kieli, jota he osasivat Suomen kielen lisäksi. Tämä osoittaa, että ikäihmiset osaavat kohtuullisen hyvin vieraita kieliä.

Tutkimuksessa löytyi vastauksia esittämiini tutkimuskysymyksiin. Koulutuksen merkitystä olisi voinut tutkia vielä laajemmin, mikäli haastateltavia olisi ollut

enemmän kuin kymmenen. Tutkimustulos olisi näin voinut vastata vertailevien tutkimuksien tulosta. Tarkoituksemme oli alun perin saada kerättyä haastateltavia yhteensä kolmekymmentä, mutta osa perui osallistumisen loppuvaiheessa.

7.2 Yhteenveto

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia, miten koulutustaustat vaikuttavat tietotekniikan viihdekäytön omaksumisessa sekä kuinka harrastukset ja kielitaito vaikuttaa siihen. Tutkimusta varten haastateltiin Lahden alueelta yli 65-vuotiaita henkilöitä, jotka sopivat tähän tutkimukseen. Henkilöt saatiin osalliseksi tähän tutkimukseen Lahden suurhallissa pidetystä senioritapahtumasta sekä kahdesta eri kodinkoneliikkeestä rekrytoimalla. Tutkiessani vastaavanlaisia opinnäytetöitä aiemmilta vuosilta huomasin, että tällaisia tutkimuksia on tehty hyvin vähän, joten koken tämän kaltaiselle tutkimukselle olevan tarvetta.

Lopulta saimme kerättyä kymmenen haastateltavaa osalliseksi mukaan tähän tutkimukseen. Alun perin tavoitteemme oli saada henkilöitä mukaan kolmekymmentä, osa kuitenkin perui myöhemmin osallistumisensa tähän tutkimukseen. Saamamme haastatteluaineisto oli hyvin kattava, mutta otoksesta olisi voinut tulla tarkempi, mikäli mukana olisi ollut enemmän kuin kymmenen tutkittavaa. Kaiken kaikkiaan olen kuitenkin tyytyväinen sen laajuuteen. Projektissa on mukana seitsemän muuta opiskelijaa, joilla jokaisella on oma aihepiirinsä, josta he tekevät opinnäytetyönsä. Sen on odotettavissa olevan laaja kokonaisuus.

Tutkimusaineistoa läpi käytäessä oli havaittavissa, että koulutuksella ei kovin paljoa ollut merkitystä tietokoneiden käytön aktiivisuutteen verrattaessa henkilöihin joilla oli vähäisempi koulutus. Henkilöllä saattoi olla tekninen ammattitutkinto, mutta hän ei silti ole tarvinnut aiemmin tietokonetta työssään. Puolestaan yhdellä tutkimuksen henkilöistä oli käytynä pelkkä kansakoulu ja lisäksi pieniä koulutuksia työn ohessa, silti henkilö käytti tietokonetta työssä ollessaan. Haastateltavien joukossa ylioppilastutkinnon sekä meijeritekniikon tutkinnon omaavilla henkilöillä havaittiin olevan jonkin verran laajempi tietotekniikan osaaminen ja heillä oli muita parempi kielitaito.

Tutkimustuloksiani verrattaessani vastaavanlaisiin tutkimuksiin oli havaittavissa Tilastokeskuksen vuonna 2006 tekemässä tutkimuksessa, että tietokonetta käyttivät eniten korkeamman koulutuksen saaneet henkilöt sekä opiskelijat. Kahdessa vastaavassa tutkimuksessa (Wagner, N. Hassanein, K. & Head, M. 2010.) sekä (Arthanat, S. Lysack, C. & Vroman, K. 2014.) ilmeni laajemmalla koulutuksella olevan vaikutusta tietokoneiden käytön aktiivisuuteen. Tämän tutkimuksen mukaan parisuhteessa elävät henkilöt käyttivät myös todennäköisemmin tietotekniikkaa hyväksi verrattaessa yksineläviin henkilöihin. Heidän terveydentilansa oli myös parempi vähemmän koulutettuihin henkilöihin nähden.

Ikäihmiset ovat tänä päivänä hyvin aktiivisia eläkkeelle jäädessä ja ovat monessa mukana työuran jälkeen. Tietokoneita voidaankin pitää hyvin tärkeänä harrastusvälineenä. Haastateltavien joukossa oli useampia henkilöitä, jotka käyttivät tietokonetta harrastuksissaan. Yleisimmin tietokonetta käytettiin laskujen maksamiseen sekä tiedon hakemiseen internetistä. Ikäihmiset hakevat tietoa sairauksista sekä lääkkeistä. Viihdepalvelut kuten YouTube sekä Yle Areena olivat palveluita, joita ikäihmiset käyttivät useimmin tietokoneillaan. Muutama ikäihmisistä kertoi käyttävänsä Facebookia pitääkseen yhteyttä sukulaisiin ja ystäviin.

Tutkimuksessa oli mukana kaksi haastateltavaa, jotka molemmat harrastivat sukututkimusta. Molemmat heistä käyttivät tietokonetta apuvälineenä harrastuksissaan. Pelaaminen sen sijaan ei kiinnostanut juuri ollenkaan haastateltavia.

LÄHTEET

Noro, Niemelä & Vähäkangas, 2012. Ikäihmisten kuntoutumista edistävän toiminnan lähijohtaminen - Koti- ja ympärivuorokautisen hoidon laatu ja kehittäminen. Helsinki : THL, 2012. [viitattu 2.2.2015]. Saatavissa:

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-245-688-5>

Tanskanen, M. 2011. Ikääntyminen ja tietotekniikan oppiminen: ”kaikki uutta!” Pro gradu – tutkielma. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto [viitattu 1.11.2014]. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ju-201201051012>

Purolinna, J. 2012. Yhdistystoiminta: Opinnäytetyö. Metropolia Ammattikorkeakoulu [viitattu 12.2.2015]. Saatavissa:

https://theseus.fi/bitstream/handle/10024/53297/Opinnaytetyo_Purolinna.pdf?sequence=1

Suomen virallinen tilasto (SVT): Aikuiskoulutustutkimus [verkkojulkaisu].

Kielitaito, tietotekniikan käyttö, ammattikirjallisuus ja koulutusmahdollisuudet 2006, 2. Yhä useampi aikuinen käyttää tietokonetta. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu 2.2.2015].

Saatavissa: http://www.stat.fi/til/aku/2006/03/aku_2006_03_2008-06-03_kat_002_fi.html

Suomen virallinen tilasto (SVT): Aikuiskoulutustutkimus [verkkojulkaisu].

Kielitaito, tietotekniikan käyttö, ammattikirjallisuus ja koulutusmahdollisuudet 2006, 1. Vieraita kieliä osaa entistä useampi suomalainen. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu 2.2.2015].

Saatavissa: http://www.stat.fi/til/aku/2006/03/aku_2006_03_2008-06-03_kat_001_fi.html

Arthanat, S. Lysack, C. & Vroman, K. 2014. “Who over 65 is online?” Older adults’ dispositions toward information communication technology. Computer in

Human Behavior 43, 156-166. [viitattu 1.3.2015]. Saatavissa:

www.elsevier.com/locate/comphumbeh

Wagner, N. Hassanein, K. & Head, M. 2010. Computer use by older adults: A multi-disciplinary review. *Computer in Human Behavior* 26, 870-882. [viitattu

1.3.2015]. Saatavissa: www.elsevier.com/locate/comphumbeh

Phang, C.W., J. Sutanto, A. Kankanhalli, L. Yan, B.C.Y. Tan, & H.H. Teo 2006.

"Senior citizens' acceptance of information systems: A study in the context of e-government services." *Engineering Management, IEEE Transactions on* 53.4

(2006): 555-569. [viitattu 1.3.2015]. Saatavissa:

<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.104.1031&rep=rep1&type=pdf>

Colesca, S. E., & L. Dobrica. 2008. "ADOPTION AND USE OF E-

GOVERNMENT SERVICES: THE CASE OF ROMANIA." *Journal of Applied Research and Technology* 6.3 (2008): 204-217. [viitattu 1.3.2015]. Saatavissa:

<http://www.journals.unam.mx/index.php/jart/article/view/17623>

LIITTEET

Liite 1

Haastatteluohjeita

LAMK

Torsti Rantapuska

1. Haastatteluohjeita

1) Tarkista, että kaikki tekniikka toimii. Kokeile ja opettele.

2) Esittele

- nimesi, koulusi ja opiskelualasi
- tutkimuksen tarkoitus: ”Selvittää mikä rooli uudella tekniikalla on ikäihmisten elämässä”.
- Haastattelun suoritus
 - keskustellaan tekniikan käyttöön liittyvistä konkreettisista asioista käyttäjien näkökulmasta
 - käydään läpi tiettyjä teemoja, mutta omat teemat ja näkemykset ovat tervetulleita
 - mainitse luottamuksellisuudesta
 1. henkilötiedot eivät tule esille
 2. tehdään yhteenvetoja, ei yksilö
 3. aineistona käytetään vain tässä tutkimuksessa
- mainitse 100€:n lahjakortin arvonnasta

- kysy lupa nauhurin käyttöön

3) Ota itse kuuntelijan ja ihmettelijän rooli ”haastattelijan” sijasta. Puhuta avoimilla kysymyksillä. ”Kertokaa millaista oli kun...?”, ”miten näiden uusien laitteiden kanssa oppii elämään?”. ”Millaista se on kokeilla ensimmäistä kertaa tablettia..?”.

4) Yritä saada haastateltava puhumaan kokonaisia tarinoita pelkkien lyhyiden vastausten sijaan. Tarina on tapahtuman kuvaus. Selvitä milloin se tapahtui, miksi se tapahtui, missä yhteydessä, keitä oli mukana, mitä siitä ajattelit, miltä tuntui, mitä siitä seurasi, jne.

Liite 2

Teemat:

1) Taustatiedot (historia/aikaisempi elämä ennen tietokoneita):

- ikä, koulutus, työ, kielitaito
- millaista työelämä oli, oliko tietokoneita?
- käytössä oleva laitteisto elämäntyö ja harrastukset **ennen ja nyt**
- sosiaalinen elämä, harrastukset, yhdistystoiminta yms.
- muiden kuin tietokonepelien pelaaminen (korttipelit, seurapelit, ristikot,...)
- kokemukset teknologiasta (kodin elektroniikka, matkapuhelin, tietokone,...)
- kokemusten pituus

2) Tietokoneen viihdekäyttö

A. Omaksuminen

- ensimmäiset kokemukset tietokoneista (miten tähän on tultu?)

- mitä sovelluksia on käytössä
- onko elektroniikka hommattu suoraan viihdekäyttötarkoitukseen?
- pakko vai mielenkiinto?

B. sosiaalinen media

- mitä sovelluksia on käytössä
- käyttötarkoitus (kenen kanssa ja missä asioissa)
- missä tilanteissa käyttää (yksin ollessa, iltaisin, heti aamulla, kun näytän kuvia ystäville,...)
- miten some on muuttanut elämää

C. pelit

- mitä pelejä pelaat
- missä tilanteissa pelaat
- mitä mieltä eri peleistä?, onko tuttuja, jotka pelaa? Niiden ominaisuuksista, viihdyttävyydestä, hyödyllisyydestä,...
- miten pelaaminen on muuttanut elämää

D. palvelut

- mitä nettipalveluja käytät
 - i. NettiTV, nettikaupat, yms.
 - ii. suhde maksullisuuteen (mistä on valmis maksamaan?)
- mitä mieltä käytettävyydestä
- palvelun muuttuminen

E. haasteet

- mikä on hankalinta? (ohjelmistot, laitteet, yhteydet)
- (odotukset toivomukset) mitä voisi tehdä?
- päivitätkö laitteet usein? (tabletit, älypuhelimet, uudet tietokoneet)
- tuen hakeminen

F. Sosiaalinen elämä

- vapaa-ajan käyttö, miten muuttunut? ystävät/sukulaiset
- tutustuminen uusiin ihmisiin
- onko tutustunut uusiin asioihin/tuotteisiin/harrastuksiin

G. Onnellisuus